

Ted Lind
Ansvarig kärnkraft
ted.lind@energiforetagen.se

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande Ny kärnkraft – ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall (Dnr KN2025/01854)

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 500 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen Sverige välkomnar möjligheten att yttra sig över delbetänkandet *Ny kärnkraft – ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall* (SOU 2025:104). Som branschorganisation för Sveriges energiföretag vill vi betona vikten av att ett nytt avfallssystem skapar stabila, långsiktiga och investeringsvänliga förutsättningar för utbyggnad och drift av kärnkraft i Sverige. Ett regulatoriskt och ekonomiskt välfungerande system för hantering av radioaktivt avfall är en grundläggande förutsättning för att ny kärnkraft ska kunna etableras på ett optimalt vis.

Statens övergripande ansvar och behovet av ett sammanhållet nationellt system

Energiföretagen stödjer utredningens bedömning att ett nytt avfallssystem är nödvändigt. Regeringen önskar, på goda grunder, att det framtida kärnkraftsprogrammet ska vara öppet, långsiktigt och flexibelt, med den variation i aktörer, teknikval och lokalisering som kan följa av ett sådant beslut. Ett sådant system måste vila på stabila institutionella strukturer och tydliga ansvarsförhållanden, där staten tar det övergripande ansvaret för systemets samordning, styrning och utveckling. Det är centralt att det nya avfallssystemet utformas som en sammanhållen nationell lösning. I likhet med vårt svar till Riksgäldskontorets delredovisning av uppdraget att utreda finansiering av omhändertagande av kärntekniska restprodukter från nya kärnkraftsreaktorer vill vi betona att en principiellt viktig ståndpunkt är att den part som har rådighet över en risk också är den som bör bära den, speciellt när det även är samhällsekonomiskt fördelaktigt.

Tydliga roller, långsiktighet och systemförutsägbarhet

Utformningen av ett nytt system måste säkerställa tydliga roller för stat, myndigheter och övriga aktörer. Ett öppet och långsiktigt kärnkraftsprogram

innebär att framtida aktörers inträde, nya tekniska lösningar och förändrade regulatoriska behov inte kan förutses. Därför krävs att staten ansvarar för de delar av systemet som ingen enskild aktör kan kontrollera. Polluter Pays-principen ska alltid tillämpas. För att möjliggöra detta i ett öppet system krävs tydliga ramar som är förutsebara och möjliga att hantera för enskilda investerare.

Energiföretagen anser vidare att staten måste skapa långsiktiga, bindande och transparenta ramar för kostnadsansvar och ansvarstidpunkter. Utan sådan förutsebarhet blir det mer komplicerat och att fatta investeringsbeslut om ny kärnkraft.

Genomförandet av slutförvarsprogrammet måste regleras tydligare

Utredningen ger en välutvecklad beskrivning av planering och strategi, men behandlar genomförandet av slutförvarssystemet betydligt mer översiktligt. Det praktiska omhändertagandet – byggnation, drift, realisering och kompetensförsörjning – är avgörande för att systemet ska fungera. Dessa faser kräver tydliga organisatoriska och funktionella strukturer samt långsiktig säkerställning av kompetens och kapacitet.

Energiföretagen anser att ett nytt regelverk behöver innehålla tydligare bestämmelser om hur genomförandefasen ska organiseras, vilka aktörer som ansvarar för vilka delar och hur staten säkerställer att systemets olika delar utvecklas samordnat utan otydliga rollfördelningar.

Förutsebarhet genom möjlighet till utträde

Ett centralt krav för att skapa investeringsförutsättningar är möjligheten att avsluta sitt ansvar när skyldigheterna är uppfyllda. Ett system som saknar bortre tidsgräns gör det orimligt att förvänta sig att aktörer ska upprätthålla omfattande organisationer långt efter att verksamheten avslutats. Energiföretagen anser att ansvar bör kunna övergå till staten när avfallet har hanterats i enlighet med överenskomna kriterier och när fonderade medel har överförts, detta minskar osäkerhet och underlättar finansiering av framtida investeringar.

KBS-3 som teknisk referenslösning och behovet av tillgång till metoden

Energiföretagen anser att KBS-3-metoden bör fastställas som svensk referenslösning för slutförvaring av använt kärnbränsle. Metoden är välutvecklad, internationellt erkänd och enligt ett långt FUD program tillsammans med flertalet oberoende studier säker i enlighet med de extremt höga säkerhetskrav som ställs. Ett tydligt ställningstagande om KBS-3 som referenslösning skapar stabilitet för både kostnadsberäkningar och regulatoriska processer och minskar risken för framtida osäkerhet kring metodval. Om man i framtiden kan visa att man som aktör kan förvara det använda kärnbränslet på ett mer kostnadseffektivt men likvärdigt säkert vis bör det vara möjligt att göra så. Att utreda detta måste dock vara frivilligt för aktörerna. I enlighet med detta konstaterar Energiföretagen att något behov för ett generellt FUD-program inte föreligger vid nyttjande av KBS-3 som slutförvarsmetod.

Att KBS-3 anges som specifik referensmetod innebär också att staten bör säkerställa att alla framtida aktörer på lämpligt vis får möjlighet att använda metoden och dess tekniska underlag på transparenta och rättssäkra grunder. Ett nytt system måste utformas så att inträde i systemet inte försvåras av bristande tillgång till nödvändig teknik, kunskap eller immateriella tillgångar. Som del i detta behöver man fastställa vilken form av kompensation som eventuellt är lämplig för de befintliga kärnkraftsägarna som bekostat metoden inom ramen för tidigare FUD-program.

Avslutande synpunkter

Energiföretagen Sverige anser att delbetänkandet innehåller flera viktiga och nödvändiga ansatser för att skapa ett nytt avfallssystem som möjliggör framtida kärnkraftsutveckling. För att systemet ska bli stabilt, investeringsvänligt och rättssäkert krävs dock ytterligare förtydliganden och utveckling. Staten måste ta ett tydligt övergripande ansvar, systemet måste vara nationellt sammanhållet, tekniska lösningar måste ges tydliga referensramar och incitamenten för nya investeringar måste baseras på förutsägbarhet och tydliga ansvarsmekanismer.

Emil Berggren
Gruppchef produktion